

100 cm-rel a mai alatt volt, kisebb kövekkel alapozva, a központi részeken nagyobb kőlapokkal burkolva.

A Szent György utca–Új utca találkozásánál, a római forum járósíntjén előkerült egy lovas szobor talapzata. Szobrokat ezek szerint nemcsak a forum terének szélén, hanem annak belsejében is elhelyeztek. A bázist dokumentáltuk és eredeti helyén hagytuk. A mellette heverő sima oszloptörzstörédeket kiemeltük. A Gambrius-ház előtt a forum Ny-i szegélyének három lépcsőjét dokumentáltuk, a mellettük kialakított folyókával és a forum terét burkoló nagyméretű mészkőlapok részleteivel együtt.

A Városháza D-i oldalánál a régi városháza DK-i irányba haladó rézsűs falának részletét figyelhettük meg.

A Szent György utca 1–3. előtt megfigyeltük, hogy korábban az épületek vonala az utca felé beljebb, nyugatabbra húzódott, mint jelenleg.

Munkatársak: Nemes András művészettörténész és Polgár Péter régész.

GABRIELI GABRIELLA

452. Sopron, Halász utca 9–15.
(KÖH 52377)

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró

2010. július 16-án a 1035 hrsz.-ú telken az iskolaudvar beépítését végezték régészeti megfigyelés mellett. Az udvaron 11, a tervek szerint 2×2 m-es pilléralapot ástak. A valóságban a pillérek többnyire 180×180 cm nagyságúak és 200–220 cm mélységűek lettek. Az 1. pilléralapnál az udvar járósíntje alatt 60 cm-ig törmelékes, kevert, csapadékvíz csatornával bolygatott réteg volt, alatta 170 cm mélységig fekete, nedves réteg, benne újkori kerámia és állatcsont, továbbá néhány szürke, jellegtelen, apró kavicsokkal soványított kerámiatöredék került elő, talán rossz minőségű római kori. A többi pilléralapnál is hasonlóak voltak a rétegvizonyok. Említésre méltó kerámiaanyag a 7. és 10. pilléralapból került még elő, a többiből vagy semmi, vagy nem régészeti korú. A 7. számúból késő gótikus ivópohár töredéke a fekete rétegből, a felső bolygatottból pedig egy 18. századi márványozott mintájú kályhacsempe töredéke került elő. A 10. sz. pilléralap rétegei: 40 cm mélységig beton és sóder, 155 cm-ig világosszürke, kevert réteg, ebből már került elő késő középkori kerámia töredék és állatcsont, 172-ig fekete, sok szalmatöredéket és apró fadarabot tartalmazó, égésnyomokat mutató, szagából ítélve minden bizonnyal istállóhoz tartozó réteg húzódott, ebből meglehetősen sok késő középkori kerámiatöredék, égett állatcsontok és egy kovácsolt, szintén megégett vasszög került elő.

GABRIELI GABRIELLA

453. Sopron, Major köz 3.
(KÖH 52443)

(Győr-Moson-Sopron megye) Kú

2010. szeptember 27-én régészeti megfigyelést folytattam a telken (623 hrsz.) létesítendő liftakna és új bejárat

földmunkáinál. A liftakna és a három kútalap kivitelezéshez az épület belső folyosóját részben elbontották. Az 1,5 m mélységűnek tervezett liftakna gödrének közepén a korábbi alapozáshoz tartozó kb. 0,8 m mélységben 20 cm szélességű betonlap húzódik, melyet fel kellett törni. A téglatörmelékéből és más építési hulladékból álló erősen kevert alapozási feltöltés vastagsága mintegy 0,4–0,5 m. Alatta érintetlen termőtalaj-réteg helyezkedett el, a liftakna az altalaj mélységét nem érte el. A földmunkák során régészeti jelenségeket nem tapasztaltam, az alsó, humuszos rétegben szórványként a 17–18. századra keltezhető edényfedő és állatcsont került elő.

POLGÁR PÉTER

454. Sopron-Sopronbánfalva,
Pálos-Karmelita kolostor
(KÖH 52271)

(Győr-Moson-Sopron megye) Kk, Kú

A 2007-ben elkezdett, de akkor egyéb okok miatt nem folytatható megelőző feltárás második ütemét végeztük el 2009. augusztus 25. és 2010. január 26. között. Az Ady E. út 189. sz. ház és a kolostor K-i gazdasági udvara közt húzott árkokban régészeti jelenséget nem tapasztaltunk, a terület erősen feltöltődött főleg építési törmelékkel. Ugyanezt tapasztaltuk a gazdasági udvar területén is, ahol a 17. sz. közepétől a lejtős terepet vízszintes platóvá alakították. Itt néhány szemetesgödört találtunk, amelyek a K-i támfal korát is meghatározták. A kolostorhoz tartozó meredek lejtő alján (K-i oldal) terepbejárással sikerült meghatározni az 1667-ben készült 5 stációs kálvária egykori nyomvonalát, melyet felmértünk.

A kolostor gazdasági udvarában a 2007-ben nyitott szondát K-i és D-i irányba tovább bővítettük. Célunk itt a 15. sz. végén épült, ám a 16. sz. második felében nagyrészt elbontott kolostor alapfalainak tisztázása volt. A szondában több falmaradványt is találtunk, amelyek két építési periódusra utalnak. Azt is megállapíthattuk, hogy a pálosok által épített kolostor nem szabályos zárt udvaros épület volt, hanem a templom D-i oldalához csatlakozott L alakban (D-i és Ny-i szárnya nem volt). A feltételezett kerítésfalat nem sikerült megtalálni, ezt a 17. századi építkezésekkel szüntethették meg.

A kerengő ÉK-i sarkában feltártunk egy 15. sz. végi, átmetező pácátagos ajtókeretet, az ehhez tartozó lábazati síkkal együtt, ill. az ajtó előterében pilléralapozást és alapfalak maradványait találtuk. Utóbbiak a már említett pácátagos ajtó előtétépítményének maradványai lehettek, elbontásuk 1630–1650 közt történhetett, a kora barokk kolostor építéskor. A középkori sekrestye D-i oldalán feltártuk annak lábázatát, tisztáztuk a sekrestye és a kolostor K-i szárnyának egymáshoz való viszonyát. A sekrestye D-i falára ráépült 17. századi lépcsőház pihenője alatt kialakított sufnit kitisztítottuk, kőpadlóját feltártuk, a másodlagosan beépített lábazati kőelemeket a múzeum raktárába szállítottuk. A helyiséget kezdet-

ben a templom raktárának, majd fa és szén tárolására használták, később elfalazták.

A templom É-i oldalán csapadékcsatorna ásása közben 7 csontvázas temetkezés kerültek elő. Mivel itt nem számítottunk temetkezésre, a sírok egy részét a markoló megbolygatta. Hatot teljesen feltártunk, az egyiket, mivel csak a metszetfalban mutatkozott, dokumentáltuk, de nem bontottunk rá. A sírok mellékletekkel voltak; több olvasót, mellkeresztet, ill. egy medaillont is találtunk. Az olvasószemek fából, rézből készültek, a kettős kereszt mellkereszt és a medaillon úgyszintén. A temetkezések a 17. sz. közepénél nem korábbiak, inkább a század végére, a 18. sz. elejére tehetőek.

December elején került elő a kolostor kútja. Ennek helyét egy 19. sz. közepéről származó felmérésből ismertük, de a kút azóta eltűnt; vastag betonréteg fedte. Átmérője 1,8 m, főleg lapos gneiszkövekből rakták. Érdekessége, hogy a kút aknája a függőlegesből kitér K-i irányba, okát nem tudjuk megmagyarázni. Az viszont kiderült, hogy a kút a kolostor barokkizálásakor magasították. Ekkor töltötték fel a gazdasági udvar területét a mai szintre. Ez mintegy 3–3,5 m-es töltést jelentett, a kút kávját ennyivel kellett magasítani.

A feltűnően nagy átmérőjű kútban kizárólag 20. századi betöltést találtunk, valószínűleg az 1948-as államosítást követően temették be. A leletek közt 18. századi zöldmázás kályhacsempék töredékei is voltak. Találtunk az egykori karmelita zárdához köthető néhány kerámia kegytárgytöredéket, mint pl. kisméretű, valószínűleg cellákból való szenteltvíztartót.

NEMES ANDRÁS – POLGÁR PÉTER

455. Sopronkövesd, ÉNy-i lakóterület (KÖH 53303)

(Győr-Moson-Sopron megye) U

2010. július 12–14. folyamán leletmentő feltárást végeztünk Sopronkövesd ÉNy-i szélén, a Jókai Mór utca É felé dűlőútként folytatódó részén, a merőleges Margaréta utca sarkától É felé mintegy 100 m hosszú szakaszon (066 hrsz.). Előzményként július 8-án folyamatban levő útfelújítási munkálatok szemlélésénél a kiszáradt talajon bizonytalanul körülhatárolható objektumfoltot azonosítottunk, a felületen számos neolitikorra keltezhető kerámiatöredéket gyűjtöttünk. A kivitelezési munkálatokat leállítottuk.

Közvetlenül a dűlőút mellett, attól Ny-ra régészeti lelőhely terül el, melyen DVK településnyomok ismertek. Helyi lakos (Dózsa Gy. u. 1.) a kertjében talált számos, szintén a neolitikum időszakába sorolható, kevésbé jellegzetes kerámiatöredéket, valamint kovapattintéket, melyeket felajánlott a Soproni Múzeum gyűjteményének. Mindezek alapján valószínűsítettük, hogy az említett lelőhely a település Ny-i szélén húzódó telkekre is kiterjed.

A feltárást során összesen öt gödröt dokumentáltunk, közülük a 2. sz. két beásásból állt, s a legtöbb kerámiatöredék is innen került elő. A jellegzetes bevé-

sett vonaldíszes darabok mellett durvább kivitelezésű töredékek jelentkeztek, valamint kovapattintékok és némi állatcsont. Az objektumok mellett több kerámia-koncentráldási helyet is megfigyeltünk, itt szelvények segítségével vizsgálódtunk, ám egyik alkalommal sem lehetett jelenséget azonosítani. A dokumentált objektumok a kutatott szakasz közel teljes hosszán helyezkedtek el, a K felé a nyomvonalon is túlnyúló 4. objektum azt bizonyíthatja, hogy a neolitikus település valószínűleg valóban folytatódhat ebbe az irányba.

Munkatárs: Balassa Krisztina régésztechnikus.

POLGÁR PÉTER

456. Súr, Árpád utca, római katolikus templom (KÖH 72587)

(Komárom-Esztergom megye) Kú

2010 januárjában az építető önkormányzat kérésére szemlét végeztünk a római katolikus templom (263 hrsz.) felújításánál. A barokk kori templom, mely 1785-ben épült, a falu központjában, domboldalon elhelyezkedő, szabadon álló, keletelt, egyhajós épület, szegmensíves záródású szentéllyel, É-i és D-i oldalán egy-egy bővítménnyel, Ny-i homlokzatán homlokzat elé ugró toronnyal. A 19. sz. folyamán többször átalakították. A templombelsőben a padok felszedésekor kiderült, hogy alattuk burkolat nem volt, a padok talpgerendái részben döngölt agyagra, részben É–D irányú, egy téglányi vastag sávalapokra voltak rátéve. Ezek barokk kori téglákból épültek (téglaméret: 30×15×5 cm), némelyikükön az itt birtokos Zichy-családra utaló CNZ bélyeg szerepelt.

Megállapíthattuk, hogy a templom hajójának Ny-i fala teljes hosszában, az É-i és a D-i hajófal pedig nagyrészt egy korábbi törtkőfalazatra épült rá. A mai templom téglafala és a korábbi törtkőfalazat – mai lábázatban is jól látható – vízszintes elválása az ÉNy-i külső hajósaroktól K-re 12,7 m-re egy külső falsarok formájában ér véget. E külső falsaroknak a D-i párja a D-i hajófalban is azonosítható volt. A törtkőfalazat általában szabálytalan falsíkot mutatott, ami arra utalt, hogy alapfalhoz tartozott. E korábbi épület felmenő falát csupán az ÉNy-i külső falsarok környezetében azonosíthattuk néhány kősor formájában, ahol az alapozási padka mintegy 0,5 m-rel emelkedik a mai külső járószint fölé; mindez az egykori külső járószint lepusztulására utal.

A hajó belsejének ÉK-i felében a padok helyén, a barokk kori sávalapozások között, közvetlenül az É-i hajófal mellett láthatóvá vált egy K–Ny irányú, 132 cm széles kőfal teteje (a mai padlótól 6 cm mélységben) mintegy 5,7 m hosszán, körülötte pedig a homokos altalaj 9 cm mélységben. A fal K-i folytatása nem volt követhető, mert befutott a mai préselt kő agyaglap burkolat alá, Ny-i vége egy külső falsarokban fordult É felé, és csatlakozott az É-i hajófal alatt azonosított falhoz. Ugyanennek D-i párját nem lehetett megtalálni, csupán egy szabálytalan kő jelezte hasonló falazat meglétét. Mindezek alapján egy kb. 9,7×7,6 m belméretű hajóval, kb. 5,5 m belső